

**ХІІІ Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль**

Юлія СЛОБОДЯНИК

доктор економічних наук, професор,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна

**РОЛЬ КОМУНІКАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ АУДИТУ В ДЕРЖАВНОМУ
СЕКТОРІ**

Реформування системи фінансового контролю в нашій державі належить до пріоритетних завдань протягом останніх десятиліть. За підтримки міжнародної спільноти ми трансформуємо контрольну систему, отриману нами у спадок від командно-адміністративного устрою, у сучасну із застосуванням гнучкіших механізмів контролю, побудованих на ризико-орієнтованому підході та кращих аудиторських практиках. Відповідно було реформовано з точки зору функцій і повноважень орган державного фінансового контролю виконавчої гілки влади – Державну аудиторську службу України. Трансформація Рахункової палати як конституційного органу парламентського контролю у сучасний вищий орган аудиту триває доволі давно. Від початку утворення Рахункової палати у 1996 році до її повноважень було віднесено контроль за надходженням і витрачанням коштів Державного бюджету України, що значно обмежує її мандат і функції, які, за прикладами розвинутих країн, мають поширюватися і на місцеві бюджети, а також на всі суспільні ресурси.

Незважаючи на значні зсуви у розумінні ролі та функцій інституцій, які мають виконувати аудит в державному секторі, перегляд методології здійснення заходів державного фінансового контролю, перехід від ревізії до аудиту, відбувається не так швидко.

Імплементація міжнародних стандартів аудиту INTOSAI, що застосовуються в державному секторі, в Україні проходила доволі повільно. Це було пов'язано з необхідністю внесення змін до законодавства, розробки методології аудитів, напрацювання досвіду виконання аудиторських завдань. За останні три роки Рахункова палата за підтримки європейської спільноти значно просунулася у вирішенні цих проблем.

У рамках реалізації проєкту ЄС «Зміцнення потенціалу зовнішнього аудиту відповідно до міжнародних стандартів» (EU4ACU) за підтримки міжнародних і національних експертів було розроблено та ухвалено Рахунковою палатою методологію здійснення фінансового аудиту, аудиту відповідності та аудиту діяльності (ефективності) за вимогами стандартів ISSAI, запроваджено нагляд за аудиторською роботою та контроль якості аудиту, нагляд за впровадженням рекомендацій аудиту тощо. На сьогодні Рахункова палата вже має певний досвід виконання аудиторських завдань за вимогами стандартів ISSAI. Водночас, на нашу думку, залишаються питання, що не вирішуються наявністю розробленої методології, а потребують зміни мислення фахівців, які від виконання звичних їм контрольних заходів мають перейти до аудитів. Одним з таких значущих аспектів, що відрізняють контролерів від

ХІІІ Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль

аудиторів, є комунікація.

Комунікація є ключовим елементом успішного виконання аудиторського завдання, особливо в державному секторі, де прозорість, підзвітність та довіра громадськості до управління суспільними ресурсами є пріоритетною. У контексті аудиту державного сектору роль комунікації включає забезпечення ефективного обміну інформацією між усіма зацікавленими сторонами, від аудиторів до представників державних органів і громадськості.

З точки зору місії вищого органу аудиту правильно налагоджена і прозора комунікація з користувачами аудиторських звітів є фундаментальним питанням. Основою аудиту в державному секторі має бути відкрите інформування громадськості та зацікавлених сторін про цілі, методологію та результати аудиту. Зміцнення суспільної довіри до вищого органу аудиту базується на об'єктивності та повноті висвітлення виявлених в ході аудиту недоліків, наданні конструктивних рекомендацій з акцентом на можливих шляхах вирішення проблем, а не лише на усуненні їх наслідків.

Оскільки аудит державного сектору безпосередньо впливає на суспільні інтереси, аудитори повинні використовувати ефективні канали комунікації для передачі інформації громадськості. Це має бути не лише публікація звітів і виступи в парламенті, а й проведення прес-конференцій, брифінгів, донесення важливої інформації через соцмережі тощо. Ефективна комунікація починається з добре спланованої стратегії, яка визначає ключові повідомлення, цільову аудиторію та канали зв'язку. Дуже важливо донести значущі результати аудиту своєчасно та зрозумілою для громадськості мовою. Досвід доводить, що неправильна комунікаційна стратегія може навіть зашкодити правильному сприйняттю вагомих результатів аудиту суспільством.

Разом з тим не менш важливою проблемою є комунікація, яку аудитори державного сектору мають підтримувати з об'єктами перевірки. Успішний аудит вимагає тісної співпраці між аудиторською групою та представниками державних установ. Це включає обмін даними, організацію зустрічей та консультацій, а також обговорення критеріїв аудиту, аудиторського підходу, виявлених проблем тощо. Недостатня комунікація може призвести до непорозумінь, затримок у наданні необхідної інформації та навіть до конфліктів.

Маємо визнати, що комунікація контролерів та об'єктів перевірки традиційно зводилася до обміну письмовими запитами та повідомленнями. Фахівці, що працюють у цій сфері доволі давно, навіть віддають перевагу письмовому спілкуванню, обґрунтовуючи це тим, що в такий спосіб легше отримати факти, адже інформація, надана за підписом уповноважених осіб, набуває значущості доказу. Водночас державні установи можуть неохоче погоджуватися на надання необхідної інформації або визнання своїх недоліків. Це ускладнює процес комунікації та створює напруженість між аудиторською групою та об'єктом перевірки. Крім того, інформація, що надається у відповідь на письмові запити, доволі часто надається із затримкою. Об'єкти перевірки намагаються скористатися своїм правом на надання відповіді у певний проміжок часу, що збільшує час на отримання необхідної аудиторам інформації та її обробку. Натомість маємо приклади кращої практики, коли при правильно побудованій комунікації аудиторам достатньо запитати певну

**ХІІІ Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль**

інформацію електронним листом або навіть під час телефонної розмови. Використання сучасних технологій для обміну інформацією є важливою частиною комунікації.

Сучасні аудитори повинні мати високий рівень комунікативної компетентності. Це включає вміння ефективно вести переговори, створювати переконливі звіти та презентувати результати аудиту. Регулярне проведення тренінгів і семінарів сприяє розвитку цих навичок. Вагоме значення має спілкування аудиторської групи з об'єктом перевірки до початку проведення аудиту. Рекомендується організувати вступну зустріч, під час якої аудитори мають повідомити мету аудиту, свої міркування щодо аудиторського підходу, організаційні моменти. В аудитах відповідності та діяльності (ефективності) на такій зустрічі необхідно обговорити критерії аудиту та їх джерела. Таке спілкування має на меті дати зрозуміти об'єкту перевірки, що завдання аудиторів – не пошук порушень та винних осіб, а в більшості випадків – виявлення проблем у процесах, системах, програмах, усунення яких сприятиме підвищенню ефективності функціонування як об'єкта перевірки, так і системи державного управління в цілому. Досвід підтверджує, що правильне розуміння об'єктом перевірки цілей аудиту сприяє його залученню до ефективної комунікації.

Таким чином, комунікація є невід'ємною частиною аудиту в державному секторі, оскільки вона сприяє зміцненню довіри до державних інституцій, підвищенню прозорості та ефективності управління суспільними ресурсами. Проте, для досягнення цих цілей аудитори повинні розвивати відповідні навички, сприяти підвищенню ефективності комунікації під час здійснення аудиту.

Удосконалення комунікаційних процесів вимагає системного підходу з боку вищого органу аудиту, який включає розробку чіткої стратегії, використання сучасних технологій, навчання комунікативним навичкам та залучення громадськості. Тільки так аудит у державному секторі зможе виконати свою ключову роль у забезпеченні підзвітності та сталого розвитку.

Оксана АРЗАМАСОВА

кандидат економічних наук

Західноукраїнський національний університет

м. Тернопіль, Україна

ПРОСТОРОВИЙ АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Прийнято вважати, що просторовий аналіз економічної діяльності є важливим інструментом для вивчення розподілу економічних процесів і явищ у різних географічних місцях. Тому його застосування на практиці дозволяє краще розуміти вплив географії на економічні процеси, виробничу діяльність, забезпечує ефективне планування бізнес-стратегій, оптимізацію ресурсів та розвиток інфраструктури. Він також допомагає краще зрозуміти, як фізичне розташування підприємств, населення, природних ресурсів,